

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita

Fakulta Přírodovědecká fakulta MU

Habilitační obor Zoologie

Uchazeč Mgr. Petr Bogusch, Ph.D.

Pracoviště Přírodovědecká fakulta, Univerzita Hradec Králové

Habilitační práce **Fylogeneze a ekologie žahadlových blanokřídlých (Hymenoptera: Aculeata)**

Oponent doc. RNDr. Jan Ševčík, Ph.D.

Pracoviště Přírodovědecká fakulta, Ostravská univerzita v Ostravě

Text posudku (rozsah dle zvážení oponenta)

Habilitační práce Petra Bogusche se skládá z úvodní části v rozsahu 49 stran a souboru 15 článků publikovaných v impaktovaných časopisech (včetně jednoho zatím pouze submitovaného). U třetiny z těchto publikací je P. Bogusch prvním autorem.

Z hlediska počtu publikací v databázi Web of Science a jejich citovanosti hodnotím tuto habilitační práci jako průměrnou. Celkem 15 impaktovaných publikací (z toho jen 5 prvoautorských) představuje v současné době spíše minimum požadované pro zahájení habilitačního řízení na přírodovědeckých fakultách v České republice.

Z hlediska kvality jednotlivých publikací a hodnot impakt faktoru (IF) lze však uchazečův výkon hodnotit jako nadprůměrný, zejména v rámci zvyklostí v oborech zoologie a entomologie. Citační ohlas (H-index = 4) je vzhledem k nízkému věku a zaměření odpovídající. Lze navíc předpokládat, že počet citací většiny jeho publikací nadále poroste.

Vysoce hodnotím zejména předložené publikace v časopisech s vyšším IF (Behavioral Ecology and Sociobiology, Systematic Entomology, PlosONE, Biological Conservation). Jedná se o zdařilé, mezinárodně významné evolučně-biologické a ekologické studie realizované naší současnou mladou hymenopterologickou a entomologickou generací. Velmi precizní jsou také taxonomické popisy a determinační klíče v rámci revizních studií jednotlivých taxonů. Za pozornost stojí také zájem dr. Bogusche o další skupiny živočichů, který je patrný ze seznamu jeho publikací nezahrnutých do samotné habilitační práce.

Vzhledem k tomu, že články tvořící habilitační práci již prošly rigorózním oponentským řízením v redakcích příslušných časopisů, zaměřím své komentáře a formální připomínky především na úvodní kapitulu.

Zvolené téma je různorodé, aktuální a zajímavé, spojující poznatky ekologické, etologické, faunistické a evolučně-biologické do jednoho celku. Nicméně po formální stránce na mě působí celá úvodní část habilitace poněkud nepřehledným a rozvlácným dojmem. Jednotlivá témata jsou pojata dost obecně, spíše jako přehled dosavadních znalostí, aniž by bylo v některých případech jasné, co jsou vlastní autorovy poznatky a zejména jaké byly konkrétní cíle, hypotézy, metody a výsledky jeho dílčích výzkumů. Text jednotlivých kapitol není dále členěn na podkapitoly ani nejsou jednotlivá dílčí témata v textu vyznačena např. tučně nebo jiným způsobem, který by zvýšil přehlednost textu. Samotné názvy podkapitol nejsou vždy dostatečně výstižné, např. „Hnízdní kleptoparaziti“ – není jasné, jestli je myšlena jejich biologie, taxonomie, fyziologie nebo rozšíření.

V názvu habilitační práce se na prvním místě objevuje slovo fylogeneze, ale samotné fylogenezi příslušných taxonů se přímo věnuje jen jeden z předložených článků (Straka & Bogusch 2007). Ostatní články se týkají především různých aspektů hostitelské specializace, koevoluce mezi parazity a jejich hostiteli, etologie vybraných zástupců, další pak alfa-taxonomickým popisům, determinaci, faunistice a ochraně jednotlivých druhů. Vhodnější by bylo v tomto případě použití termínů evoluce, evoluční biologie nebo koevoluce.

V kapitole věnované využití barevných, tzv. Moerickeho misek autor uvádí, že byla tato metoda importována do ČR hymenopterologem Masnerem v 90. letech 20. století, čímž opomíjí fakt, že čeští dipterologové a koleopterologové používali tuto metodu již dříve (viz např. Láska et al. 1986, Acta Ent. Bohemoslov.). Celkově vidím u této metodické části určité rezervy z hlediska řešerše literárních zdrojů, zejména pokud se jedná o využití těchto metod u jiných skupin hmyzu a mimo hranice České republiky.

Shrnutí:

Předloženou habilitační práci doporučuji k obhajobě, v rámci níž se autor může vyjádřit k výše uvedeným formálním připomínkám a níže uvedeným dotazům, ale nemohu se zbavit dojmu, že její předložení bylo poněkud předčasné, zejména vzhledem k dosud relativně nízkému počtu prvoautorských impaktovaných publikací a nevýrazné formální úrovni úvodní části habilitační práce. Nicméně dosavadní pravidelná publikační činnost, hluboký zájem o obor a široké spektrum odborných a popularizačních aktivit jsou zárukou dalšího odborného i pedagogického růstu uchazeče. Z toho důvodu mu navrhuji udělit vědecko-pedagogický titul docent.

Dotazy oponenta k obhajobě habilitační práce

1. V úvodní části autor zmiňuje úmysl použít molekulární metody pro studium individuální specializace hnízdních parazitů. Mohl by tyto plány blíže specifikovat?
2. Jak by autor porovnal na základě osobní zkušenosti efektivitu Moerickeho misek a Malaiseho pastí pro odchyt sledovaných skupin Hymenoptera? Liší se jejich efektivita v temperátních a tropických oblastech?
3. Statistické podpory (bootstrap values) jednotlivých větví fylogenetického stromu v článku Straka & Bogusch (2007) jsou převážně nízké a získané výsledky tak mají nižší validitu. Mohl by autor tuto skutečnost okomentovat?
4. Při porovnání fauny studovaných skupin, případně všech blanokřídlých, České a Slovenské republiky se sousedními státy, zejména v jihovýchodní Evropě, je možné naši faunu označit za bohatší, resp. chudší, nebo se jedná jen o různou míru prozkoumanosti?
5. U všech předložených impaktových publikací jsou spoluautory výlučně specialisté z České republiky. Zapojuje se autor také do mezinárodních projektů a mohl by to nějak doložit?

Závěr

Habilitační práce Petra Bogusche „Fylogeneze a ekologie žahadlových blanokřídlých (Hymenoptera: Aculeata)“ **splňuje** požadavky standardně kladené na habilitační práce v oboru Zoologie.

Datum: 23. 10. 2014